

*che minor*) die bij hem, zoals reeds enige jaren achtereen gemeld werd, woekert nog steeds op de Oleander (*Nerium oleander*) en komt nu weer boven de grond. Verder werd bericht van het Rijksherbarium te Leiden ontvangen dat de opgestuurde Kruiskruidplanten behoren tot *Senecio inaequidens*. Ze werden in Schaesberg op verschillende plaatsen door de heer Bronneberg gevonden en verder door Dijkstra langs de spoorbaan te Heerlen en langs het Albertkanaal. Dit is een soort die zich snel uitbreidt, land van herkomst is nog twijfelachtig. Mogelijk werd deze soort reeds door de heer Gregoire verzameld. Het is jammer dat het verschil met Moeraskruiskruid en wel een kale variëteit (*Senecio paludosus* var. *glabra*) niet aangegeven werd. Deze werd reeds door de Wever in het Jaarboek 1920-'23 genoemd. Verder vertoonde Dr. Dijkstra een nest van de Duitse wesp (*Vespa germanica*). Dit nest heeft een nage-noeg ronde vorm, diameter 60 cm, hoogte 20 cm.

Het was in een hoop tuinafval gebouwd en bevat minstens vier raten. Tot begin november vlogen nog wespen in en uit. Daarna bleek dat er zich nog een 10-tal overwinterende koninginnen in bevonden. Van mej. Blankevoort werd een aantal eieren ontvangen door haar gevonden in een mesthoop te Hoenderloo. Waarschijnlijk gaat het om eieren van de Ringslang.

Daarna kreeg de heer de Vries het woord over zijn aangekondigde lezing over planten en dieren uit Zuid-Limburg. Hij begon met voorjaarsplanten, ging vervolgens over naar wat er in de zomer te zien is, daarna werd de herfst en de winter behandeld. Enkele dia's over camouflage van spinnen en vlin-ders stelden het waarnemingsvermogen van de aanwezig op de proef. Uit de talrijke commentaren bleek voldoende dat de aanwezigen deze voordracht op prijs stelden. Als slot liet mej. Sarolea enkele dia's zien uit de Alpen.

## WAT ZOEKT EEN KONINGINNEPAGE ZO HOOG ?

door F. CUPEDO

De heer van Noorden vermeldt in maandblad nr. 9 dat hij vroeger regelmatig koninginneapolis aantrof op de steenbergen van de mijnen, en onlangs een exemplaar op de top van d'n Observant in Maas-tricht. Hij vraagt zich daarbij af of deze dieren een voorkeur hebben voor dergelijke hooggelegen plaat-sen.

Wel, het is inderdaad bekend dat de koninginneapolis een voorkeur heeft voor heuveltoppen, en ik wil graag aan de hand van een paar eigen waarnemingen illustreren wat de biologische betekenis van dit ge-drag voor de dieren is.

Dat het een voorkeur is waar ze erg vasthoudend in zijn, blijkt uit het volgende: op tweede pinksterdag dit jaar zag ik een koninginneapolis in de omgeving van Echt. Nu is het Echter land niet direct een gebied met veel hoogteverschil; des te sterker viel op dat het dier juist de hoogste plek in de omgeving

uitzocht om er zich op te houden: bovenaan de oprit naar de brug over het Julianakanaal, en daar vloog hij dan nog voortdurend rond de toppen van de hoogste struiken. Een poging het dier te vangen had slechts tot gevolg dat hij – terecht – aan de haal ging en na zo'n 150 meter uit het gezicht verdween. Maar het duurde geen tien minuten, of hij was terug en zweefde weer rond dezelfde struiken. Wel een erg sterke voorliefde dus.

Nog frapanter was een ervaring die ik jaren geleden had. In 1967 – een bijzonder goed jaar voor de koninginneapolis – nam ik de vlinder regelmatig waar op de Schaapsdries, een hoogte tussen Ransdaal en Wijlre. Dit punt is niet alleen hooggelegen, maar ook erg opvallend, daar het aan drie kanten door dalen omgeven is, en slechts naar het noord-oosten op het plateau van Ubachsberg aansluit. In de tweede helft van juli kwam ik hier zeven maal, en steeds bevon-

den zich op het hoogste punt koninginpages, aantallen variërend van twee tot zeven. Het aantal verschillende individuen dat ik er totaal waarnam in die periode bedroeg minstens 17.

Opvallend was verder dat ik in de wijde omgeving van dat punt slechts viermaal een exemplaar aantrof, steeds rustig voedsel zoekend op een van de – toen nog – vrij talrijke lucerneveldjes in de omgeving. En van deze vier ging er zelfs een, op zo'n vijfhonderd meter afstand van de hoogte, plotseling op de wieken en vloog met een heel grote boog, maar zonder aarzelen, naar de top.

Op dat hoogste punt echter was voor de vlinders nauwelijks voedsel te vinden, en zo er dat al was taalden zij er niet naar. (Op een lucerneveldje op honderd meter van de top zag ik slechts twee maal een exemplaar voedsel zoeken.) De vlinders vlogen daarentegen heen en weer boven het rijpe koren, of hingen aan een korenhalm rustig te wiegen in de wind.

Bovenstaande illustreert duidelijk dat dit gedrag niet te maken heeft met het zoeken van voedselrijke plaatsen, het is zelfs niet waarschijnlijk dat het op een of andere manier de individuele vlinder tot voordeel is. Het is veeleer een mechanisme dat de soort hanteert om zich te kunnen handhaven, ondanks een geringe populatiedichtheid. Immers, als alle individuen van een diersoort een voorkeur hebben voor bepaalde markante punten in het landschap (of die nu hoogten zijn, of laagten, of wat dan ook), vindt daar een concentratie plaats van individuen, en in een gebied waar de soort slechts schaars voorkomt, worden hierdoor de paringskansen aanzienlijk vergroot. Ook de koninginpage is een soort die in een groot deel van zijn (zeer groot) areaal schaars is, maar er zich niettemin handhaaft. Overigens is dit verschijnsel, het gebruik maken van landschapselementen, of zelfs bepaalde vegetatiepatronen, bij het vinden van soortgenoten, bij meer insecten, waaronder ook vlinders, beschreven.

Het zou me verder niet verwonderen als de aanwezigheid op zo'n voorkeurs-plek voor de dieren een

prikkel is die de voortplantings-instinkten activeert en andere driften (met name behoefte aan voedsel) onderdrukt. In ieder geval is mij in het buitenland, op plaatsen waar de soort minder zeldzaam is, op voedselrijke plaatsen nooit opgevallen dat de vlinders veel interesse voor elkaar hadden, daar zij het te druk hadden met fourageren. Maar op de Schaapsdries zag ik meermalen paartjes ijverig om elkaar heen fladderend hoogte maken en afdwalen, een beeld dat ons vertrouwd is van de witjes en de vossen, maar bij koninginpages waarlijk geen alledaagse waarneming is. Maar goed, dit is slechts speculatie.

Na dit antwoord aan de heer van Noorden blijft ook bij mij nog een vraag: hebben koninginpages een voorkeur voor rijpe korenvelden?

Op twee augustus 1967 werd namelijk het koren gemaaid op de bovengenoemde plek, en na die dag zag ik er niet één exemplaar meer. En dat terwijl het weer niet slechter werd, en de vliegtijd nog lang niet ten einde was.

Ik ben erg benieuwd naar ervaringen van anderen hiermee.

## EEN MERKWAARDIGE ERVARING

Naar aanleiding van de mededeling van de heer Damen m.b.t. de rosse woelmuis tijdens de maandvergadering te Maastricht (zie maandblad nr. 10 blz. 175) rapporteerde Mej. Blankevoort uit Honderloo ons dat zij onlangs haar poes in de tuin een muis zag vangen en op de bekende manier ermee ging spelen. Toen zij tussen beide kwam om de muis te ontzetten, liet de kat haar prooi los die toen moeizaam wegkroop.

Plotseling draaide de (bos?)muis zich echter om en sprong agressief tegen de kop van de stomverbaasde poes om er daarna snel vandoor te gaan.

Zij vraagt zich af of dit een wel meer voorkomende reactie van muizen is. Men hoort wel dat een kat in het nauw rare sprongen doet, maar een muis!